

„Kristliku elu ja teenistuse” koosoleku allikmaterjal

5.—11. JUULI

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSESE 11—12

„Jehoovale meelepärane kummardamisviis”

it-2, lk 1007, lõik 4

Hing

Kogu hingest teenimine. Sõna „hing” tähendab inimest tervikuna. Siiski ohutavad mitmed piiblisalmid Jumalat otsima, armastama ja teenima kogu südamest ja hingest. (5Mo 4:29; 11:13, 18.) Piiblisalm 5Mo 6:5 ütleb: „Armasta Jehoovat, oma Jumalat, kogu südamest ja hingest ja kogu oma jõuga!” Ka Jeesus ütles, et Jumalat tuleb teenida kogu hingest ja „kogu oma mõistuse ja jõuga”. (Mr 12:30; Lu 10:27.) Tekib küsimus, miks on lisaks hingele mainitud ka südant, mõistust ja jõudu, kui hing hõlmab neid kõiki. Toome näite. Inimene võib müüa ennast (oma hinge) orjusse, saades kellegi omandiks. Kuid see ei tähenda veel, et ta püüab isandale meeldida ning teenib teda innukalt ja kogu südamest. Ta ei pruugi kasutada kogu oma jõudu ja mõistust isanda heaks. (Vrd Ef 6:5; Kol 3:22.) Piiblis on süda, mõistus ja jõud eraldi välja toodud ilmselt selleks, et me mõtleksime läbi, kas me kasutame neid kõiki Jumala teenimisel. Kogu hingest Jumala teenimine hõlmab inimese kogu olemust, nii et kaasatud on ta keha, oskused, võimed ja soovid. (Vrd Mt 5:28—30; Lu 21:34—36; Ef 6:6—9; Flp 3:19; Kol 3:23, 24.)

it-1, lk 84, lõik 3

Altar

israellased pidid purustama kõik ebajumalateenimisega seotud altarid, sambad

ja tulbad. (2Mo 34:13; 5Mo 7:5, 6; 12:1—3.) Nad ei tohtinud neid järgi teha ega kaananlaste eeskujul oma lapsi ohverdada. (5Mo 12:30, 31; 16:21.) Israellastel pidi olema vaid üks altar ainsa tõelise Jumala teenimiseks ja see pidi asuma kohas, mille Jumal ise valis. (5Mo 12:2—6, 13, 14, 27; võrdluseks, Babülonis oli 180 altarit ainuüksi jumalanna Ištarile.) Jehoova andis Moosese kaudu juhendi, et pärast Jordani jõe ületamist peab rahvas tegema tahumata kividest altari. (5Mo 27:4—8.) Joosua ehitaski selle Eebali mäele. (Jos 8:30—32.) Pärast vallutatud maa jagamist ehitasid ruubenlased, gaadlased ja pool manasselaste suguharu muljetavaldava altari Jordani äärde. Seetõttu tekkis neil konflikt teiste suguharudega. Nad aga selgitasid, et ei ehitanud altarit Jehoova vastu mässamiseks, vaid märgiks, et nemadki on tõelise Jumala teenijad. (Jos 22:10—34.)

Vaimsed vääriskivid

it-1, lk 925—926

Gerisimi mägi

Kui Joosua oli vallutanud Ai linna, kogus ta Mooseselt saadud juhise järgi israeli suguharud Eebali mäe ja Gerisimi mäe juurde. Siimeoni, Leevi, Juuda, Issaskari, Joosepi ja Benjamini suguharud seisid Gerisimi mäe jalamil. Ülejäänud kuus suguharu olid Eebali mäe jalamil ning leviidid lepingulaekaga orus. (5Mo 11:29, 30; 27:11—13; Jos 8:28—35.) Rahvale loeti ette nende tulevased õnnistused ja needused, mis sõltusid kuulekusest, ning mäejalamil seisvad suguharud vastasid: „Aamen!” Õnnistusi loeti Gerisimi mäe suunas ja needusi Eebali mäe suunas. Arvatakse, et

õnnistusi loeti Gerisimi mäe suunas, kuna see oli ilusam ja viljakam kui Eebali mägi, kuid piibel seda ei täpsusta. Seadus loeti ette „terve israeli koguduse, sealhulgas naiste ja laste ning rahva seas elavate muulaste ees”. (Jos 8:35.) See suur rahvahulk mõlemal mäejalamil kuulis neid sõnu arvatavasti sealse hea akustika tõttu.

12.—18. JUULI

AARDEID JUMALA SÖNAST | 5. MOOSESE 13—15

„Kuidas ilmneb Moosese seadusest, et Jehoova hoolib vaestest?”

it-2, lk 1110, lõik 3

Kümnis

Paistab, et Moosese seaduse järgi pandi kõrvale veel teinegi kümnis, mis polnud mõeldud otseselt leviitide ja preestrite toetuseks. Perekonnad kasutasid seda kümnist pühade ajal Jeruusalemmas. Kui nad elasid liiga kaugel, et seda kaasa võtta, müüsid nad selle ja kasutasid raha Jeruusalemmas oma pere vajaduste eest hoolitsemiseks. (5Mo 12:4—7, 11, 17, 18; 14:22—27.) Iga seitsmeaastase perioodi kolmanda ja kuuenda aasta lõpus pandi teine kümnis kõrvale aga hoopis leviitide, muulaste, leskede ja orbude heaks. (5Mo 14:28, 29; 26:12.)

it-2, lk 833

Puhkeaasta

Iga seitsmes aasta oli hingamisaasta ehk puhkeaasta (sõna-sõnalt „vabaks laskmise aasta”, hbr *haššemittáh*). Puhkeaasta korraldus tõi Jehoovale au. Sel aastal ei haritud maad, vaid see jäeti sööti. (2Mo 23:11.) Kuna ei olnud viljasaaki, ei nõu-

tud võlgade tagasimaksmist. (5Mo 15:9; 31:10.) Muulastelt võis aga maksmist nõuda. (5Mo 15:1—3.) Mõned kommentaatorid siiski arvavad, et võlgu tegelikult ei tühistatud, vaid neid oli keelatud puhkeaastal sisse nõuda. Mõned rabid on seisukohal, et tühistati hädasolijatele antud laenud, kuid mitte ärilaenud. Nad ütlevad, et 1. sajandil m.a.j seadis rabi Hillel sisse korra, mille järgi laenuandja võis kohtus teha avalduse, et oma raha tagasi saada. („The Pentateuch and Haftorahs”, toimetanud J. Hertz, London, 1972, lk 811—812.)

it-2, lk 978, lõik 6

Ori

Seadused orja ja isanda kohta. Israellastest orja ja võõramaalasest orja õigused erinesid. Võõramaalasest ori oli isanda omand ja isand võis ta pärandada oma pojale. (3Mo 25:44—46.) Heebrealasest ori tuli vabastada, kui jõudis kätte tema seitsmes teenistusaasta või vabastusaasta. Teenistuse jooksul tuli teda kohelda kui palgatöölist. (2Mo 21:2; 3Mo 25:10; 5Mo 15:12.) Heebrealast, kes oli müünud end orjaks võõramaalasele, võis igal ajal vabaks osta. See õigus oli temal endal ja ta veresugulastel. Tagasiostuhind arvestati selle järgi, mitu aastat oli tal veel teenida jäänud. (3Mo 25:47—52; 5Mo 15:12.) Kui heebrealasest ori sai vabaks, pidi isand andma talle kaasa helde kingituse, et ori saaks alustada iseseisvat elu. (5Mo 15:13—15.) Kui orjal oli tulles naine, sai naine vabaks koos temaga. Juhul kui isand oli andnud talle naise (ilmselt võõramaalase, kellel polnud õigust seitsmendal aastal vabaks saada), pidid naine ja lapsed jääma isandale. Kui aga heebrealasest ori otsustas jääda isanda teenistus-

se, tuli tal kõrv naaskliga läbi torgata. See oli märgiks, et ori jääb isanda teenistusse kogu eluks. (2Mo 21:2–6; 5Mo 15:16, 17.)

19.–25. JUULI

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSESE 16–18

„Õiglase kohtumõistmise põhimõtted”

it-1, lk 343, lõik 5

Pimesus

Korrumpeerunud kohtunikke kujutati nägemisvõimetutena. Seadus hoiatas eelarvamuste ning altkäemaksu ja kingituste eest, kuna need võisid kohtunikku pimestada ja takistada erapooletult kohut mõista. „Altkäemaks pimestab isegi õiglasi.” (2Mo 23:8.) „Altkäemaks pimestab tarkade silmi.” (5Mo 16:19.) Kingitus kohtuasjaga seotud isikult võis isegi õiglast ja arukat kohtunikku alateadlikult mõjutada. Ka tunded võisid pimestada, seetõttu ütles Jumala seadus: „Te ei tohi olla erapoolikud: ärge eelistage ei vaest ega rikast.” (3Mo 19:15.) Niisiis ei tohtinud isegi vaeste kasuks langetada kohtuotsust lihtsalt haletsusest või soovist rahvale meeldida. (2Mo 23:2, 3.)

it-2, lk 511, lõik 7

Number

Kaks. Number kaks on tihti seotud õiguslike küsimustega. Kui kahe tunnistaja ütlused kattusid, lisas see tunnistusele kaalu. Kohtuniku ees süüteo tõestamiseks oli kahe või kolme tunnistaja ütlus nõutav. See peab paika ka kristlikus koguduses. (5Mo 17:6; 19:15; Mt 18:16; 2Ko 13:1; 1Ti 5:19; Heb 10:28.) Jehoova järgis seda põhimõtet, kui saatis oma poja inimkonda

päästma. Jeesus ütles: „Teie oma seaduseski on kirjutatud: „Kahe inimese tunnistust tuleb tõena võtta.” Mina ise annan enda kohta tunnistust, ning Isa, kes on mu läkitanud, annab minu kohta tunnistust.” (Joh 8:17, 18.)

it-2, lk 685, lõik 6

Preester

Preestrid selgitasid Jumala seadust. Neil oli ka tähtis roll Iisraeli õigussüsteemis. Nad aitasid kohtumõistjatel lahendada keerulisi kohtuasju. (5Mo 17:8, 9.) Kui keegi oli tapetud ja süüdlast ei suudetud kindlaks teha, pidid lähima linna vanemad kutsuma preestrid, kes jälgisid, et kõiki seadusesätteid täidetaks. Nii kõrvaldati linnalt veresüü. (5Mo 21:1, 2, 5.) Kui armukade mees süüdistas oma naist abielurikkumises, toodi naine pühamusse, kus preester palus Jehooval anda teada, kas naine on abielurikkumises süüdi. (4Mo 5:11–31.) Preestrite või ametissemääratud kohtumõistjate otsuste järgi tuli alati toimida. Tahtlik lugupidamatus või sõnakuulmatus tõi kaasa surmanuhtluse. (4Mo 15:30; 5Mo 17:10–13.)

Vaimsed vääriskivid

it-1, lk 787

Eemaldamine

Seadusega oli ette nähtud, et surmanuhtlus viiakse täide vaid juhul, kui süüd kinnitavad kaks tunnistajat. (5Mo 19:15.) Tunnistajad pidid olema esimesed, kes süüdlast kividega viskavad. (5Mo 17:7.) Sellega nad näitasid, et seisavad usvalt Jumala seaduse ja koguduse puhtuse eest. See nõue tuletas meelde, kui tähtis oli tunnistuse andmisel tõsiselt suhtuda

ja mitte anda valelikku, hooletut või rutsakaid tunnistusi.

26. JUULI — 1. AUGUST

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSESE 19—21

„Inimelu on Jehoova silmis kallis”

it-1, lk 344

Veri

Jumal on eluandja ja kui keegi võtab teiselt elu, kannab ta Jumala ees vastutust. Seda näitavad Jumala sõnad Kainile: „Su venna veri kisendab maa pealt minu poole!” (1Mo 4:10.) Isegi kellegi vihkamine, tema surma soovimine, laimamine ja vale tunnistuse andmine toovad kaasa vere süü, kuna need seavad ohtu teise inimese elu. (3Mo 19:16; 5Mo 19:18—21; 1Jo 3:15.)

Vaimsed vääriskivid

it-1, lk 518, lõik 1

Kohus, kohtumõistmine

Kohalik kohus asus linnavärvavas. (5Mo 16:18; 21:19; 22:15, 24; 25:7; Ru 4:1.) Sõna „värav” tähistab linna sees värava juures asuvat väljakut. Ilmselt oli seal kohtumõistmise jaoks oma koht. (Li 29:7.) Väravas loeti rahvale seadust ette ja edastati avalikke teadaandeid. (Neh 8:1—3.) Väravas oli kerge leida tunnistajaid näiteks kinnisvaratehingutele ja muule sarnasele, kuna päeva jooksul käis sealt läbi palju inimesi. Kuna linnavärav oli avalik koht, sundis see kohtunikke olema kohtupidamisel hoolsad ja õiglased. Näiteks Saamuel käis Peetelis, Gilgalis ja Mispas ja oli „iisraellastele kohtumõistjaks kõigis neis paigus. Seejärel tuli ta tagasi koju Raa-

masse ja oli ka seal iisraellastele kohtumõistjaks”. (1Sa 7:16, 17.)

2.—8. AUGUST

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSESE 22—23

„Kuidas ilmneb Moosese seadusest, et Jehoova hoolib loomadest?”

it-1, lk 375—376

Koorem

Koormate vedamiseks kasutati tihti loomi. (2Ku 5:17.) Iisraellastele öeldi: „Kui sa näed vihamehe eeslit koorma all lamamas, ära mine ükskõikselt mööda, vaid aita oma vihamehel loom vabastada.” (2Mo 23:5.)

it-1, lk 621, lõik 1

5. Moosese raamat

5. Moosese raamatus on juhiseid, kuidas loomi hoolivalt kohelda. Näiteks ei tohtinud iisraellased võtta endale emalindu, kes istus ohust hoolimata pesa peal, et kaitsta oma poegi. Linnupojad võis endale võtta, kuid emalind tuli minema lasta, et ta võiks veel järglasi saada. (5Mo 22:6, 7.) Põllumees ei tohtinud panna eeslit ja puli paaris kündma, et nõrgem loom ei kannataks. (5Mo 22:10.) Kui pull tegi tööd, et mahalõigatud viljast teri eraldada, ei tohtinud tema suud kinni siduda. Nii ei pidanud loom toidukuhja kõrval näljasena tööd rügama. (5Mo 25:4.)

Vaimsed vääriskivid

it-1, lk 600

Võlg, võlgnik

Võlg tähendab kohustust midagi maks-

ta või muul viisil hüvitada. Muistses Iisraelis võeti laenu peamiselt majanduslike raskuste tõttu. Iisraellase jaoks oli võlgadesse sattumine tõsine asi. Laenajast sai justkui laenuandja ori. (Õp 22:7.) Jumala rahvas pidi olema helde ja omakasupüüdmatu ning andma kitsikuses olevale Iisraellasele intressita laenu. (2Mo 22:25; 5Mo 15:7, 8; L 37:26; 112:5.) Võõramaalaselt aga võis vahekasu võtta. (5Mo 23:20.) Juudi kommentaatorid on seisukohal, et see korraldus käis äri-laenude kohta, mitte hädasolijatele laenamise kohta. Võõramaalased, näiteks kaupmehed, viibisid Iisraelis enamasti ajutiselt. Neilt oli mõistlik küsida vahekasu, kuna nemadki küsisid teistelt vahekasu.

9.—15. AUGUST

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSESE 24—26

„Kuidas ilmneb Moosese seadusest, et Jehoova hoolib naistest?”

It-2, lk 1196, lõik 4

Naine

Seadus vabastas äsja abiellunud mehe aastaks sõjaväekohustusest, võttes nii arvesse abiellunute heaolu. See andis neile võimaluse saada laps, kes oleks emale lohutuseks, kui ta abikaasa hiljem sõtta läheb ja eriti siis, kui mees seal surma saab. (5Mo 20:7; 24:5.)

It-1, lk 963, lõik 2

Järelnoppimine

See vaeste heaks tehtud korraldus ergutas olema heldekäeline, omakasupüüdmatu ja lootma Jehoova hoolitsusele. See ei soodustanud laiskust. Järelnoppimine

nõudis vaevanägemist, kuid tänu sellele ei pidanud vaesed kannatama nälga ega kerjama. Taavet ütles: „Ma pole iial näinud õiget hüljatuna ega tema lapsi leiba kerjamas.” (L 37:25.)

Vaimsed vääriskivid

It-1, lk 640, lõik 5

Lahutus

Lahutustunnistus. Kuigi Moosese seadust tõlgendati hiljem valesti, ei olnud algusest selle seaduse järgi abielu lahutamine sugugi lihtne. Selleks oli tarvis teha teatud ametlikke toiminguid. Seaduses oli öeldud, et mees kirjutagu „naisele lahutustunnistus, andku see temale ja saatku ta oma majast ära”. (5Mo 24:1.) Piibel ei avalda rohkem üksikasju, kuid ilmselt kuulus sinna hulka vanemate meestega nõupidamine, kes võisid proovida abielupaari lepitada. Ametliku dokumendi koostamiseks ja jõustumiseks kuluv aeg võimaldas abielumehel ümber mõelda. Lahutuse taotlemiseks pidi olema mõjuv põhjus. Seaduse järgimine aitas ära hoida ruttakaid lahutusi ning pakkus naistele mingil määral õiguslikku kaitset. Lahutustunnistuse sisu piibel täpsemalt ei kirjelda.

16.—22. AUGUST

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSESE 27—28

Vaimsed vääriskivid

It-1, lk 360

Piirimärk

Jehoova seadus keelas liigutada piirimärki. (5Mo 19:14; vt ka Õp 22:28.) Seal öeldi: „Neetud olgu see, kes nihutab naabri

piirimärki!” (5Mo 27:17.) Maaomaniku elatis sõltus tema maa saagist. Seega, naabri maaosa vähendamine oli varastamine, sest nõnda vähenes tema elatis. (Ii 24:2.) Oli siiski alatuid inimesi, kes seda tegid. Näiteks võrdles Hoosea Juuda peamehi piirinihutajatega. (Ho 5:10.)

23.—29. AUGUST

AARDEID JUMALA SÕNAST | 5. MOOSE- SE 29—30

Vaimsed vääriskivid

It-1, lk 665, lõik 3

Kõrv

Jehoova ütles kangekaelsete iisraellaste kohta, et nende kõrvad on ümberlõikamata ehk suletud. (Jer 6:10; Ap 7:51.) Neil justkui oli kõrvades midagi, mis takistas kuulmist. Jehoova lubab sõnakuulmatute kuulmisel nüristuda, aga annab arusaamist ja kuulekust neile, kes teda otsivad. (5Mo 29:4; Ro 11:8.) Paulus ennustas, et tuleb aeg, kui osa kristlasi ei soovi enam kuulda Jumala sõna tõde ja kuulavad valeõpetajaid. Need aga õpetavad seda, mida kuulajad kuulda tahavad ehk mille järele nende kõrvad „sügelevad”. (2Ti 4:3, 4; 1Ti 4:1.)